แบบฟอร์มขอรับทุนโครงการ
เสนอต่อคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ภายใต้ทุนอุดหนุนแผนงานยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead) ด้านสังคม แผนงานระบบบริการสุขภาพ
: การพัฒนาระบบบริการเพื่อการดูแลภาวะฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุขอย่างครบวงจร

โครงการย่อยที่ 4.4 การพัฒนารูปแบบการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องโดยทีมสหวิชาชีพสำหรับผู้ป่วยสูงอายุหลังจากภาวะหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน

หัวหน้าโครงการหลัก:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์ แสงจันทร์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
เบอร์โทรศัพท์ 081-8975223 Email: hathairat.s@psu.ac.th
หน่วยงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
เบอร์โทรศัพท์หน่วยงาน 074-286408 FAX 074-286421

หัวหน้าโครงการร่วม

นางภัทรพร วงศ์กระพันธุ์ ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ (หัวหน้าหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง)
เบอร์โทรศัพท์ 093-5817401 Email: Tum7811@gmail.com
หน่วยงาน หอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลสงขลา
เบอร์โทรหน่วยงาน 074-338100 ต่อ 1700-1

ผู้ร่วมดำเนินโครงการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัพณา กิจรุ่งโรจน์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
   เบอร์โทรศัพท์ 089-6478910 Email: Luppana.k@psu.ac.th
   หน่วยงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
   เบอร์โทรศัพท์หน่วยงาน 074-286510 FAX 074-286421
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทรา พรหมน้อย ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
   เบอร์โทรศัพท์ 063-0827628 Email: chantra.p@psu.ac.th
   หน่วยงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
   เบอร์โทรศัพท์หน่วยงาน 074-286516 FAX 074-286421
3. นางมีด๊ะ เหมมาน ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
   เบอร์โทรศัพท์ 086-6939249 Email: Newvirus2@gmail.com
   หน่วยงาน หอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลสงขลา
   เบอร์โทรหน่วยงาน 074-338100 ต่อ 1700-1
4. นางจริยา สีแก้วเขียว ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

เบอร์โทรศัพท์ 081-9594055 Email: jariya4902@gmail.com
หน่วยงาน หอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลสงขลา
เบอร์โทรหน่วยงาน 074-338100 ต่อ 1700-1

5. นางวิรารัตน์ นิลสวัสดิ์ ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
เบอร์โทรศัพท์ 080-9407626 Email: wirarat-n@hotmail.com
หน่วยงาน ศูนย์การดูแลต่อเนื่อง โรงพยาบาลสงขลา
เบอร์โทรหน่วยงาน 074-338100 ต่อ 1612, 1003

ความเป็นมาและความสำคัญ

โรคหลอดเลือดสมองเป็นสาเหตุการเสียชีวิตในอันดับต้นๆ ในผู้สูงอายุ และเป็นสาเหตุการตายอันดับสองของประเทศ โดยมีแนวโน้มอัตราตายสูงขึ้นในปีพ.ศ. 2557-2559 เท่ากับ 34.63, 43.28 และ 43.54 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ อัตราป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง ในปี พ.ศ. 2555-2558 เท่ากับ 354.54, 366.81, 352.30 และ 425.24 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ (กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2559)

เมื่อจำหน่ายกลับบ้านหลังการรักษาภาวะเฉียบพลัน **ผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองส่วนใหญ่จะยังคงมีความพิการทุพพลภาพ**จากความบกพร่องของการทำหน้าที่ของระบบประสาท และมีอาการผิดปกติต่างๆ ได้แก่ บกพร่องด้านการรู้คิด สูญเสียการรับความรู้สึก การมองเห็นผิดปกติ มองเห็นภาพครึ่งซีก พูดไม่ได้ พูดไม่ชัด แขนขาอ่อนแรง เดินเซ กลืนอาหารไม่ได้ ไม่สามารถควบคุมการขับถ่ายปัสสาวะได้ เป็นต้น อาการดังกล่าวทำให้ผู้ป่วยมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองลดลง ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้ป่วยทั้งในด้านการทำกิจวัตรประจำวัน การประกอบอาชีพ รวมทั้งการเข้าสู่สังคม ต้องการการดูแลจากญาติและผู้ดูแลก่อให้เกิดภาวะพึ่งพาผู้อื่น มีค่าใช้จ่ายในการรักษาและการบำบัดฟื้นฟู นำไปสู่ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ การฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นการฟื้นตัวของสมองและกล้ามเนื้อ ลดความพิการซ้ำซ้อน ทำให้ผู้ป่วยสามารถช่วยเหลือตนเองได้ พึ่งพาผู้อื่นน้อยลง ลดภาระการดูแลของญาติหรือผู้ดูแล รวมทั้งช่วยให้ผู้ป่วยและครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยวิธีการและผลลัพธ์ของการฟื้นฟูสมรรถภาพขึ้นกับระยะเวลาที่เป็นโรค ปัญหาที่มี และระดับความสามารถของผู้ป่วยแต่ละราย

หอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลสงขลา มีผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันเข้ารับการรักษาเฉลี่ย 101.67 รายต่อเดือน โดยมีอัตราเสียชีวิตร้อยละ 3.28 (สถิติผู้ป่วยปีงบประมาณ 2563: ตุลาคม 2562 – กันยายน 2563) ดังนั้น ผู้ป่วยร้อยละ 96.72 จะได้รับการจำหน่ายกลับบ้านพร้อมด้วยภาวะทุพพลภาพในระดับต่างๆ ซึ่งหอผู้ป่วยฯ ได้ดำเนินการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยตามแนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง สถาบันประสาทวิทยา โดยจัดทำเป็นแผนการดูแลผู้ป่วยเฉพาะรายโรคหลอดเลือดสมองชนิดตีบ/อุดตันเฉียบพลันรายใหม่ ที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยฯ และมีแนวปฏิบัติสำหรับพยาบาลในการพัฒนาความสามารถในการกลืนอาหารสำหรับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และแนวปฏิบัติการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารสำหรับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยทุกรายโดยแบ่ง

ระดับความรุนแรงของภาวะทุพพลภาพเป็น 3 ระดับ ได้แก่ กลุ่มที่มีความรุนแรงมากมีค่า Barthel Index เท่ากับ 0 – 4 กลุ่มที่มีความรุนแรงปานกลางมีค่า Barthel Index เท่ากับ 5 – 11 และกลุ่มที่มีความรุนแรงน้อยมีค่า Barthel Index มากกว่า 12 และส่งผู้ป่วยเฉพาะรายต่อให้ศูนย์การดูแลต่อเนื่องของโรงพยาบาลสงขลา ซึ่งจะมีการทำงานเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในและนอกเขตพื้นที่ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างไรก็ตาม **ยังคงพบปัญหาการทำงานร่วมกันเป็นทีมสหวิชาชีพ** ผู้ป่วยยังคงได้รับการดูแลจากแต่ละแผนกแยกจากกัน ดังเช่น แผนกกายภาพบำบัดรับผู้ป่วยไว้ในความดูแลและติดตามผู้ป่วย ในขณะที่แผนกผู้ป่วยนอกระบบประสาทนัดผู้ป่วยพบแพทย์ตามกำหนด โดยไม่มีการประสานงานกัน เป็นต้น ส่งผลให้ผู้ป่วยและผู้ดูแลต้องจัดการความซ้ำซ้อนและความไม่สอดคล้องกัน หรือต้องตัดสินใจเลือกรับบริการที่ใดที่หนึ่ง ทำให้ผู้ป่วยอาจจะไม่ได้มาพบแพทย์ตามนัดในบางแผนกส่งผลให้การได้รับการดูแลไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังพบปัญหาที่ผู้ป่วยบางรายอาจไม่ได้รับการดูแลในบางมิติ เช่น ด้านจิตเวช ด้านโภชนาการ เป็นต้น

ดังนั้น **การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยและการดูแลต่อเนื่องโดยทีมสหสาขาวิชาชีพ รวมทั้งการเชื่อมโยงการดูแลต่อเนื่องจากโรงพยาบาลได้สู่ชุมชนและบ้าน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่มีประสิทธิภาพ** เพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้ป่วยได้อย่างครอบคลุมและเป็นองค์รวม อันจะนำไปสู่การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยให้มีระดับความสามารถเพิ่มขึ้นมากที่สุดเท่าที่สภาพร่างกาย จิตใจ สังคม สภาพแวดล้อมจะเอื้ออำนวย สามารถดูแลหรือช่วยเหลือตนเองได้อย่างปลอดภัยเพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพชีวิต

โครงการนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อ**พัฒนารูปแบบการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องโดยทีมสหวิชาชีพสำหรับผู้ป่วยสูงอายุหลังจากภาวะหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันของโรงพยาบาลสงขลา ซึ่งจะเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมภาคใต้ และสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนซึ่งมีความเฉพาะ** เช่น สภาพความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม อาชีพ อาหารการกิน ซึ่งอาจเป็นทั้งสิ่งสนับสนุนและอุปสรรคในการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย ทีมผู้วิจัยคาดว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นจะได้นำเอาสิ่งสนับสนุนที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดปัญหาอุปสรรคเชิงระบบเพื่อให้การดูแลฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยมีความต่อเนื่อง ใช้ระยะเวลาการฟื้นฟูที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถกลับไปมีชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัวและสังคมได้ในสภาพใกล้เคียงปกติมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อพัฒนารูปแบบการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องโดยทีมสหวิชาชีพสำหรับผู้ป่วยสูงอายุหลังจากภาวะหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน

พื้นที่ดำเนินการ/กลุ่มเป้าหมาย

ดำเนินการในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1) ทีมสหวิชาชีพ ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพประจำหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง แพทย์โรคหลอดเลือดสมอง แพทย์กายภาพบำบัด เภสัชกร นักโภชนบำบัด นักกายภาพบำบัด พยาบาลประจำศูนย์การดูแลต่อเนื่อง พยาบาลประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัคร เป็นต้น จำนวน 30 คน

2) ผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันและผู้ดูแล จำนวน 30 ครอบครัว

วิธีดำเนินการ

โครงการนี้ใช้กรอบการวิจัยและพัฒนา (research and development) ประกอบด้วย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์บริบทและจัดทำร่างรูปแบบการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องโดยทีมสหวิชาชีพสำหรับผู้ป่วยสูงอายุหลังจากภาวะหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันของโรงพยาบาลสงขลา

1) ทบทวนแนวทางการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องที่มีประสิทธิภาพ
2) วิเคราะห์บริบทการดำเนินงานวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องของโรงพยาบาลสงขลา
3) จัดทำร่างรูปแบบการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องโดยทีมสหวิชาชีพสำหรับผู้ป่วยสูงอายุหลังจากภาวะหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันของโรงพยาบาลสงขลา

ระยะที่ 2 พัฒนานวัตกรรมสำหรับติดตามดูแลผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันในระยะฟื้นฟูสภาพที่บ้าน

1) วิเคราะห์ความต้องการนวัตกรรมสำหรับติดตามดูแลผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองขาดเลือดในระยะฟื้นฟูสภาพที่บ้าน
2) วางแผนจัดทำนวัตกรรมสำหรับติดตามดูแลผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันในระยะฟื้นฟูสภาพที่บ้าน
3) จัดทำนวัตกรรมสำหรับติดตามดูแลผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันในระยะฟื้นฟูสภาพที่บ้าน และทดสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม

ระยะที่ 3 การประเมินผลลัพธ์การนำรูปแบบการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องโดยทีมสหวิชาชีพสำหรับผู้ป่วยสูงอายุหลังจากภาวะหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันไปใช้

1) วางแผนและจัดเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานตามรูปแบบการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องโดยทีมสหวิชาชีพสำหรับผู้ป่วยสูงอายุหลังจากภาวะหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันของโรงพยาบาลสงขลา รวมทั้งการนำนวัตกรรมไปใช้
2) ดำเนินการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยและดูแลอย่างต่อเนื่องตามรูปแบบที่จัดทำขึ้น
3) ประเมินผลลัพธ์ (1) สมรรถภาพด้านร่างกาย (การทำกิจวัตรประจำวัน การใช้แขน ขา มือ การรับประทานอาหาร การขับถ่าย การนอนหลับพักผ่อน ความปวด/เกร็ง) (2) ภาวะทางอารมณ์และจิตใจ (ภาวะซึมเศร้า) (3) คุณภาพชีวิต/สุขภาวะโดยรวม

ระยะเวลาดำเนินการ

ขั้นตอน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
กิจกรรมที่ 1 -วิเคราะห์บริบทและจัดทำร่างรูปแบบการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง	x	x	x	x								
กิจกรรมที่ 2 พัฒนานวัตกรรมสำหรับติดตามดูแลผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันในระยะฟื้นฟูสภาพที่บ้าน			x	x	x							
กิจกรรมที่ 3 ดำเนินการและประเมินผลลัพธ์การนำรูปแบบการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องไปใช้						x	x	x	x			
กิจกรรมที่ 4 การเขียนและนำเสนอรายงานวิจัย										x	x	x

ตัวชี้วัดความสำเร็จ (จำแนกตัวชี้วัดระดับ Output, ระดับ Outcome, ระดับ Impact)

Outputs

1. รูปแบบการวางแผนจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่องโดยทีมสหวิชาชีพสำหรับผู้ป่วยสูงอายุหลังจากภาวะหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน

2. นวัตกรรมสำหรับติดตามดูแลผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันในระยะฟื้นฟูสภาพที่บ้าน

Outcome

ร้อยละ 75 ของผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันมีสมรรถนะด้านร่างกาย ภาวะทางอารมณ์และจิตใจ และคุณภาพชีวิต/สุขภาวะโดยรวมที่ดีภายหลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล

Impact

ผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองภายหลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน ความพิการหรือการเข้ารับการรักษาซ้ำในโรงพยาบาล

ลงนาม ..... หัวหน้าโครงการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หทัยรัตน์ แสงจันทร์)

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์